

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferencz u. Nr. 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concurese, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICEAȘĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franciTelefon pentru oraș
comitat Nr. 266.

Vorbirea de deschidere

rostită din partea Înaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit **Ioan Mețianu**, în fața congresului național bisericesc, Luni în 1/14 Octomvrie 1912.

Preasfințitilor domni episcopi și Preastimaților domni deputați!

Precum se bucură fiecare părinte, când se vede încunjurat de fiii săi iubiți, veniți din apropiere și din depărtare: tot asemenea mă bucur și eu, acum, când la adâncile mele bătrânețe mă văd încunjurat de Preasfinții Voastre, Domnilor episcopi, și de Domniile Voastre, domnilor deputați, mie fii iubiți în Domnul.

Tot atât de mult se bucură însă, împreună cu mine, și clerul și poporul nostru, știind pe Arhieriei și pe fruntașii și aleșii săi întruniți în acest congres național bisericesc, pentru împreună lucrare la desvoltarea și întărirea organismului vieții noastre bisericești, și la cultivarea și întărirea simțului religios, izvorul binelui și al fericirii noastre.

Și într'adevăr, cum nu ne-am bucură cu toții văzându-ne acum întruniți aici pentru a lucra împreună la întărirea bisericii noastre naționale, când bine vedem, câte curente periculoase o amenință și în aceste timpuri grele, și când prea bine știm, că tot ce avem și noi mai scump: legea, limba, datinile străbune, și chiar existența noastră, numai bisericii noastre străbune avem a le mulțami, care ne-a ocrotit în contra cutropitoarelor valuri, trecute preste noi; căci de nu aflam scut nici în biserică, nu știu ce s'ar fi ales de noi?!

Să nu uităm însă, Domnilor, că dacă biserica noastră străbună și în cele mai grele împrejurări, când și însași eră prigonită și subjugată, aveă acea putere magică de a adăposti și a întări pe fericții noștri părinți în contra valurilor cutropitoare, cauza fu și că acei fericți părinți țineau cu toată tăria la ea, să grupau cu mare însuflețire în jurul ei, o cercetau cu mare dragoste și evlavie, intelectuali și popor, stăpâni și servitori, bogați și săraci deopotrivă, alipindu-se de ea cu atâta pietate, încât nici cele mai crân-

cene prigoniri nu-i puteau înstrăina. De aceea nici nu s'au perdut, decât ceice s'au înstrăinat de ea.

Câtă deosebire între atunci și acum! Atunci prigoniri crâncene asupra bisericii și asupra credincioșilor ei, astăzi libertate și autonomie; atunci alipire strânsă de biserică, astăzi indiferentism și nepăsare în multe părți; atunci cercetare regulată a bisericii și împărtășirea cu sfintele taine, din partea tuturor membrilor ei, astăzi o întrelăsare dăunoasă, ce slăbește simțul religios, și prin aceasta și însași biserica străbună.

Dacă ne vom reaminti, Domnilor, că fericții noștri părinți cu mari jertfe și suferințe ni-au conservat biserica, ca să ne fie și nouă izvor nesecat de cultură și lumină și adăpost puternic în marea cea viforoasă a vieții, și de vom mai considera, că ea numai în acel caz va fi și pentru noi ceea ce fu și pentru fericții noștri părinți, dacă vom ține și noi cu aceeași tărie la ea: atunci am păcătul greu în contra ei și a noastră înși-ne dacă acum, când e liberă și autonomă, n'am ține cu îndoită tărie la ea, și dacă n'am manifestă aceasta și în faptă, și mai ales prin cât mai călduroasă sprijinire și prin cât mai regulată cercetare a ei.

Să nu ne tot plângem, Domnilor, de slăbirea simțului religios, aruncând vina pe una și altele, ci să recunoaștem, că cea mai mare cauză a acelei slăbiri este însași slăbirea cercetării bisericii și din partea fruntașilor și a intelectualilor noștri, cauză, ce numai prin cât mai regulată cercetare a bisericii se poate delătura. Căci văzând publicul nostru și pe fruntașii și pe intelectualii săi cercetând mai regulat biserica, se va însufleși și el tot mai mult la aceea.

De vor urmă așa toți fruntașii și intelectualii noștri, se va întări tot mai mult simțul religios în toți credincioșii noștri, și prin aceasta și biserica străbună, precum și legătura dragostei dintre fruntași și dintre intelectuali, și așa vom putea lucra toți într'un gând și o simțire la înaintarea noastră. Dacă însă nu vom urmă așa, atunci va slăbi tot mai mult simțul religios, și prin el și biserica, și atunci nu știu ce s'ar alege de noi. Cercetarea bisericii e de mare folos, nu

numai pentru a lua parte la serviciile divine și a ne ruga și împreună lui Dumnezeu, dar și pentru a lua tot atâtea învățături mari și folositoare din adâncă filosofie, ce se cuprinde în cărțile noastre bisericești. Să luăm asemenea exemplu bun, Domnilor, dela popoară și națiuni culte, ca Germanii, Englezii și alții, cari în cu mare tărie la biserica lor, deși mai au multe alte terene de cultură, și cu atât mai mult să le urmăm noi, cărora biserica străbună ne este aproape singurul teren de cultură religioasă.

Tot așa exemple bune putem lua și dela compatrioții nostri Maghiari și Sași, cari pe lângă numeroase alte terene culturale, cu ajutorul intelectualilor lor mai lucră la cultivarea simțului religios în poporul lor și prin felurite reuniuni, de bărbați și femei, de feciori și fete, și alte asemenea.

De vom cerceta, Domnilor, pentru ce stăruesc atât de mult și cele mai culte națiuni și popoare la cultivarea simțului religios, vom afla că s'au convins și acelea, că fără religie nu e nici cultură, nici progres adevărat, iar fără de acestea nu e nici bine, nici fericire. S'au convins Domnilor, și acele popoare și națiuni culte despre adevărul cuvintelor înțeleptului Solomon: »că înțelepciunea sau cultura religioasă este mai scumpă decât vistierile aurului și argintului căci în dreapta ei ține lungirea zilelor vieții, iar în stânga ei bogăție și mărire. S'au convins Domnilor și acele popoare culte, că numai cultura religioasă poate feri pe indivizi, familii și societăți; că numai ea poate da oamenilor binele și fericirea, aici și dincolo de mormânt.

Să privim numai printre oameni și ne vom convinge, că cine are cultură religioasă are și fapte bune, are și mulțămirea sufletului și liniștea conștiinței, are darul lui Dumnezeu, în casă, în familie, și se simte bine și ferice; iar unde lipsește cultura religioasă, acolo lipsesc faptele bune, lipsește mulțămirea sufletului și liniștea conștiinței, lipsește darul lui Dumnezeu: iar cel lipsit de acestea nu se poate simți bine, măcar de ar avea ori ce bunuri lumesti.

Toate acestea le-a avut în vedere și fericitul marele nostru Arhiepiscop Andreiu, când, ajutat de preafnalta grație a Majestății Sale Împăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I., căruia zilnic îi imploram mulți ani fericiți dela bunul Dumnezeu, apoi ajutat și de bunăvoința înaltului guvern al patriei, ni-a eliberat biserica noastră națională de aservirea seculară și ni-a mai înzestrat-o și cu frumoasa autonomie de care ne bucurăm, punând soarta ei în mâinile congreselor noastre, precum însuși zise în memorabila sa cuvântare dela primul nostru congres din anul 1868.

»Cu toată odihna sufletească depun toată competența legislativă și administrativă a biseri-

cei în mâinile congresului de acum și a celor viitoare, ca singure reprezentanțe legale și canonice a întregii provincii mitropolitane, dar totodată în mâinile acelor congrese, depun și răspunderea pentru ulterioara soartă a bisericeii».

Din aceste memorabile cuvinte veți binevol a vedea, Domnilor, că prin punerea soartei bisericeii în mâinile congreselor ni se impune și nouă, celor întruniți acum aici în acest congres național bisericesc, o mare și grea răspundere, de care numai așa ne vom putea pe deplin achita, dacă vom urma părinteștile sfaturi și învățături ale fericitului marelui nostru Arhiepiscop, arătate și prin faptele sale, și anume: dacă vom lucra în dragoste și înțelepțește la conservarea și întărirea scumpei noastre moșteniri părintești, la ferirea bisericeii naționale de ori-ce conflicte periculoase și de ori ce curente dănuoase, precum și dacă vom ține tot cu mai mare tărie la ea, cum au ținut și fericiții noștri părinți, pentruca așa și ea să-și poată împlini, tot cu mai bun succes sublima misiune culturală.

Acestea trebuie să le facem, Domnilor, cu atât mai vărtos, cu cât știm, că de soarta bisericeii noastre este strâns legată și soarta noastră și a poporului nostru, și că dacă nu le-am face, am păcătul greu și în contra noastră și în contra poporului nostru.

Pentruca însă lucrările noastre să aibă cât mai bun rezultat, este neapărat de lipsă, Domnilor, ca paralel cu îngrijirea de soarta bisericeii să îngrijim și de soarta școalelor noastre confesionale, stăruind a le desvoltă, a le întări și a le asigura existența, fiind și ele chemate a ajuta biserica la împlinirea sublimei sale misiuni culturale. Astfel ni se impune deci și acea mare datorință, de a stăruim, ca o parte din lucrările noastre concentrate până acum bisericeii, pe viitor să o întorcem și asupra școalelor noastre confesionale.

Ni se impune, Domnilor, ca între împrejurările actuale să jertfim tot mai mult și pentru școale, și mai ales pentru școalele primare, atât de necesare pentru popor, căci numai așa va putea crește și tineretul nostru în spirit creștinesc, religios, național și patriotic, ca să devie folositor bisericeii, neamului și patriei.

Deși la aceasta încă se cer mari jertfe, mai ales dela noi intelectualii și fruntașii poporului; dar dacă vom considera că în timpul de acum școala este chestiune de viață și pentru poporul nostru, și dacă vom mai considera, că acel popor ne susține pe noi, Arhiepiscopii săi, pe câteva mii de preoți și învățători, intelectuali, comerșanți, profesioniști, industriași, și alții asemenea, pe cari în viitor numai cu ajutorul învățaturii ne-ar mai putea susține: atunci vom înțelege, că și cea mai mare jertfă ce am pune pentru

școală, este prea mică. Căci în ce măsură vom jertfi, în aceea se va lumina și poporul, și apoi tot în acea măsură s'ar întări și s'ar putea susține și pe sine și pe noi.

În vederea acestora și a timpurilor grele prin cari trecem, nu află cuvinte prin cari să Vă recomand, Domnilor, ca una dintre principalele Dvoastre ocupațiuni din această sesiune congresuală să Vă fie și îngrijirea de soarta școlilor noastre confesionale, de toate categoriile.

Dar fiindcă la toate ecestea, pe lângă silințele noastre, ne este neapărat de lipsă și ajutorul cel puternic al Preabunului Dumnezeu, implorând eu și din acest loc acel mare ajutoriu, iar pe Dvoastră salutându-Vă cordial, declar sesiunea congresului nostru național bisericesc ordinaru pentru anul 1912 de deschisă.

Aniversarea institutului pedagogic din Arad.

Avizăm onoratul public, că s'a stabilit definitiv programa serbărilor iubilare ce se vor ține în 3/16 noemvrie a. c. Anume la 8 ore dim. va oficia P. S. D. Episcop diecezan Ioan I. Papp sf. liturgie și parastasul pentru profesorii decedați, în catedrală. La ora 11 se va face comemorarea în sala festivă a seminarului. La ora 1 d. a. va fi masă comună în Crucea albă, iar seara la ora 8 $\frac{1}{2}$ concertul tinerimei studioase. La sf. arhangeli se va serba ziua mare în bisericile parohiale așa: preoțimea va oficia sf. liturgie și parastas pentru profesorii decedați, comemorând în predici ocazionale întemeierea institutului ped. iar după amiază învățătorii vor aranja festivități școlare cu discurs, cântări și declamații potrivite zilei, unde sunt coruri la aceasta festivitate. Oficiile parohiale vor avea se facă raport despre chipul cum s'au ținut serbările în parohii ca și în chipul acesta să se eternizeze aniversarea. Programa formală vom publica-o în numărul viitor și se va expeda la adresa tuturor preoților și învățătorilor. Vor mai fi invitate și toate institutele culturale și autoritățile bisericești din mitropolie. Cu un cuvânt se va face o serbare culturală vrednică de mărimea institutului nostru pedagogic.

Pentru aranjarea festivităților s'a constituit un comitet aranjator sub prezidiul directorului seminarial. Onoratul public este rugat a se adresa în cazurile obveninde la direcțiunea seminarială, care prin comitetul aranjator va da deslușirile necesare în afară.

Atragem de nou atențiunea onoratei preoțimi și învățătorimi asupra istoricului institutului pedagogic, distribuit prin fie care protopresbiterat, mai departe pus pentru desfacere la »Librăria diecezană« și librăria »Tribunei« din Arad cu prețul de 2 cor. plus porto.

Congresul național-bisericesc.

Ședința de deschidere.

Luni, în 1/14 Octomvrie, s'a făcut deschiderea sesiunii ordinare a congresului național-bisericesc al bisericii gr. ort. române din Ungaria și Transilvania, în catedrala din Sibiu. S'a oficiat întâi serviciu divin în catedrală, — sfânta liturgie cu chemarea Duhului Sfânt, — prin P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, asistat de P. C. Lor Arhimandriții Augustin Hamsea și Vasile Mangra, Protosincelii Dr. Eusebiu R. Roșca și Roman R. Giorogariu, de protopresbiterii Sebastian Olariu și Mihail Lucuția și de diaconul D. Câmpeanu. A cântat corul mixt sibian, condus de dl profesor T. Popoviciu.

După terminarea serviciului divin, la orele 11 și jumătate, deputații congresuali, întruniți de nou în catedrală, invită prin o delegațiune, compusă din domni: Emanuil Ungurianu, I. A. de Preda, Dr. Nic. Vecerde și Dr. Vasile Saftu, pe Escelența Sa, Mitropolitul *Ioan* și pe Preasfințiii Episcopi *Ioan* și *Miron* la deschiderea congresului.

Escelența Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, ocupă loc la masa presidială din fața altarului, având la dreapta pe P. S. Sa, Episcopul *Ioan*, la stânga pe P. S. Sa Episcopul *Miron*, și în jurul mesei presidiale pe toți Preacuvioșii Arhimandriți, și rostește cu glas înalt și pătrunzător vorbirea de deschidere, publicată la loc de frunte în numărul de față al ziarului nostru. După terminarea discursului I. P. P. Sa e viu aclamat din partea deputaților congresuali și din partea celnialalt public aflător în catedrală.

Înaltul presidiu numește notari interimali pe următorii domni: din Arhidieceză protopresbiterul Lazar Triteanu și mirenii Dr. G. Proca și Dr. Val. Moldovan, din dieceza Aradului protopresbiterul Mihail Lucuția și mirenii Dr. George Adam și Dr. Nicolae Regman, din dieceza Caransebeșului preotul Augustin Ghilezan și mirenii Dr. Cornel Cornean și Dr. George Gârda.

Urmează prezentarea credenționalelor. La apelul nominal răspund 72 de deputați, deci înaltul presidiu declară, că congresul e capabil să-și înceapă lucrările. În înțelesul statutului organic congresul se împarte în trei secțiuni pentru a face verificarea deputaților congresuali. În urmare, deputații din arhidieceză primesc acele și au se facă verificarea alegerilor din dieceza Aradului, cei din dieceza Aradului a deputaților din dieceza Caransebeșului, și cei din dieceza aceasta a deputaților aleși în arhidieceză.

Ședința proximă se anunță pe marți la orele 11, și ședința se închide la orele 12 din zi.

După ședință deputații congresuali și-au făcut onorurile la I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, și la Preasfințiii Episcopi *Ioan* și *Miron*.

Ședința a doua.

S'a ținut marți, în 2/15 octomvrie, în sala casei comitatense. President I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, notar de ședință Dr. Cornel Cornean.

Notarul Lazar Triteanu cetește procesul verbal al ședinței de deschidere. Se autentică.

Urmează verificarea deputaților congresuali. În numele secțiunii prime, compusă din deputații din arhidieceză, raportează domnul I. A. de Preda, cumcă dintre mandatele deputaților congresuali ai diecezei Aradului cinci nu s'au aflat în regulă. Propune trecerea la comisiunea verificătoare, iar celelalte să fie verificate.

Congresul decide în acest înțeles.

În numele secțiunii a doua, compusă din deputații aleși în dieceza Aradului, raportează dl Dr. *Nestor Opreanu*, că din mandatele deputaților aleși în dieceza Caransebeșului șapte sunt, parte protestate, parte neprezentate, deci cu excepția acestora, — cari au să treacă la comisiunea verificătoare, — propune verificarea celorlalte.

Congresul primește.

În urmă, în numele secțiunii a treia, compusă din deputații aleși în dieceza Caransebeșului, raportează dl Dr. *G. Dobrin*, că în arhidieceză trei mandate nu sunt în regulă, celelalte pot fi verificate.

Congresul le verifică, iar celelalte trei trec la comisiunea verificătoare.

Se constată, că sunt 75 de deputați verificați, iar 15 alegeri se predau comisiunii de verificare.

Deputatul *P. Cosma* propune alegerea unei comisiuni de trei, pentru compunerea listei comisiunilor. Se primește și se alege în comisiune: *P. C. Sa* Arhimandritul *Filaret Musta*, și mirenii *P. Cosma* și *Dr. Nic. Oncu*. Ședința se suspende.

După redeschidere dl *P. Cosma* propune în numele comisiunii și congresul alege:

Biroul congresului: *Mateiu Voileanu*, *Mihail Lucuția* și *Augustin Ghilezan* din cler, iar mirenii *Dr. G. Proca*, *Dr. Ioan Pap*, *Dr. Teodor Burdan*, *Dr. George Adam*, *Dr. Ales. Morariu* și *Dr. Cornel Cornean*.

În comisiunea verificătoare: *Andrieu Ghidiu*, *Dr. Ioan Șenchea* și *Dr. George Popa*.

În comisiunea organizătoare: *Dr. Ilarion Pușcariu*, *Augustin Hamsea*, *Filaret Musta*, *Arhimandriți*, și mirenii *P. Cosma*, *Vasile Almășan*, *Dr. Nic. Oncu*, *Antoni de Mocsonyi*, *Dr. George Dobrin* și *Dr. Petru Zepeneag*.

În comisiunea bisericească: *Vasile Mangra*, *Arhimandrit*, *Dr. Eusebiu. R. Roșca*, *Dr. Iosif T. Badescu*, *Protosinceli*, și mirenii *Dr. Iancu Mețian*, *Ioan A. de Preda*, *Petru Ionaș*, *Dr. Nestor Oprean*, *Dr. St. Petroviciu*, *Dr. Ioan Nedelcu*.

În comisiunea școlară: *Roman R. Ciorogariu*, *Protosincel*, *Lazar Triteanu*, *Dr. George Popoviciu* din cler, și mirenii *Virgil Onițiu*, *Dr. Aurel Vlad*, *Vasile Goldiș*, *Emanuil Ungurianu*, *Dr. Valeriu Branisce* și *Patriciu Dragalina*.

În comisiunea epitropească: Din cler *Nicolae Ivan*, *Nicolau Rocsin*, *Sebastian Olariu*, și mirenii *Dr. Nicolae Vecerdea*, *Dr. Ales. Marta*, *Aurel Petroviciu*, *Titu Hațeg*, *Dr. G. Gârda* și *Nicolae Garoiu*.

În comisiunea petiționară: *Ioan Pepa*, *Gregoriu Pletosu*, și *Gerasim Sârbu* din cler, și mirenii *Dr. Vasile Preda*, *Dr. Vas. Pahone*, *Dr. Nicolae Regman*, *Iosif Tărău*, *G. Breban* și *Const. Pepa*.

În comisiunea Gozșdu: *Vasile Dămian*, *Aurel Pap*, *Andrieu Ghidiu* din cler și mirenii *Oct. Goga*, *Dr. Ioan Marghita*, *Antoni de Mocsonyi*, *Sava Raicu*, *Dr. Petru Corneanu* și *Escelența Sa Nicolau Cena*.

Înaltul presidiu numește notar general al congresului pe dl *Mateiu Voileanu*.

Se ceteșc rugărilor pentru concediu și congresul acordă concediul cerut deputaților: *Paul Rotariu*, *Baron Geza de Duca*, *George Szerb*, *Titu Hațeg*, *George Breban*, *Desideriu Tempeleanu*, *Dr. A. Novacu*, *I. M. Roșiu*, *Sava Raicu* și *Dr. Iosif Gall*.

Petițiunile întrate la congres se predau comisiunii petiționare, iar rapoartele consistorului mitropolitan se împart între diferitele comisiuni.

Ședința a treia.

S'a ținut marți în 3/16 octomvrie, la orele 4. d. a. în sala mare a casei comitatense.

President *I. P. S. Sa*, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, notar de ședință protopresbiterul *Mihail Lucuța*.

Notariul *Dr. Cornel Cornean* cetește procesul verbal al ședinței premergătoare. Se autentică.

Notariul general *Mateiu Voileanu* prezentează mai multe rapoarte de ale consistorului mitropolitan, cari se predau comisiunilor competente.

Cu privire la cererea consistorului dela Oradea-mare, de a i-se da în administrare partea cuvenită din fondurile episcopilor nouă ce sunt a se înființa, deputatul *Emanoil Ungureanu* face propunerea, ca congresul să aleagă o comisiune specială, care din temelii să se ocupe cu chestia și să facă propunere congresului.

Propunerea se primește și comisiunea specială se compune astfel: Din arhidieceză *P. C. Sa*, Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu* și mirenii *P. Cosma* și *Vasile Almășan*, din dieceza Aradului *P. C. Sa* Arhimandritul *Augustin Hamsea* și mirenii *Emanoil Ungurean* și *Antoni de Mocsonyi*, din dieceza Caransebeșului protopresbiterul *Dr. George Popoviciu* și mirenii *Dr. George Dobrin* și *Dr. Petru Cornean*.

Concediu cer deputații: *Adrian Popovici-Deseanu*, *Patriciu Dragalina* și *Petru Truția*. Concediul cerut se acordă.

Se intră în ordinea de zi. Comisiunea verificătoare, constituită sub presidenția protopresbiterului *Andrieu Ghidiu*, raportează prin dep. *Dr. G. Popa*, că protestul intrat în contra alegerii de deputat mirean din cercul electoral al Boroșineului s'a aflat de neîntemeiat, deci comisiunea propune verificarea deputatului ales: *Dr. Teodor Burdan*. Se verifică.

Aceeași comisiune propune verificarea deputatului *Octavian Goga*, ales în cercul Târnavei, după ce protestul dat în contra alegerii a fost retras.

Se verifică.

Se verifică, la propunerea comisiunii, și deputatul din cler *Nicolae Borzea*, ales în cercul electoral al Făgărașului, fiind neîntemeiat protestul dat în contra alegerii sale.

Acelaș raportor propune verificarea deputatului mirean *Patriciu Dragalina*, ales în cercul electoral Ohababistra, al cărui mandat a fost dificultat din oficiu. Congresul îl verifică.

La propunerea aceluiași raportor congresul verifică pe deputații *Dr. Ioan Marghita*, ales în cercul mirenesc al Geoagiului, și pe deputații din cler *Ioan Pepa* și *Gerasim Sârb*, după ce ulterior și-au prezentat credenționalele, aflate în perfectă regulă.

În numele aceleiași comisiuni raportează deputatul *Dr. Ioan Șenchea*, că deputatul *Dr. Petru Corneanu*, ales în cercul mirenesc al Valeaboului, și-a prezentat credenționalul, comisia l-a aflat în regulă, deci propune verificarea. Se verifică.

Același raportor propune verificarea mandatului deputatului din cler *Augustin Ghilezan*, pe motivul, că protestul înaintat în contra alegerii nu e întemeiat. Se verifică.

Se verifică, la propunerea aceluiași raportor, și mandatul deputatului *Dr. Ștefan Petroviciu*, ales în cercul mirenesc Satul-nou, — cu toate că alesul nu și-a prezentat credenționalul — după ce din actele de alegere reiese clar, că dânsul a fost ales, iar protest în contra alegerii nu s'a înaintat.

În urmă se mai verifică, tot la propunerea raportului Dr. Ioan Șenchea, mandatul deputatului mirenesc *Constantin Pepa*, ales în cercul Domașnia, și al deputatului mirenesc Dr. *Cornel Cornean*, ales în cercul Bocșa-montană, după ce protestele date în contra acestor alegeri nu au fost aflate de întemeiate.

Se prezintă cererea deputatului Dr. *Ștefan Petroviciu* de a i-se acordă concediu pe întreaga sesiune. Concediul cerut se acordă.

Urmează raportul comisiei *organizatoare*. S'a constituit astfel: President P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Pușcariu*, vicar arhiepiscopesc, raportor P. C. Sa Arhimandritul *Augustin Hamsea*.

Raportorul propune, ca raportul general al consistorului mitropolitan, ca senat plenar, fiind tipărit și împărțit între deputații congresuali, să fie considerat de cetit și să iee de basă la desbaterea specială.

Se primește și se intră în desbaterea pe articole.

La punctul prim din raport, în care se înșiră demersurile făcute pentru a se obține luarea la cunoștință din partea prealaltă a convocării congresului național bisericesc, — comisiunea propune luarea la cunoștință a pașilor întreprinși și îndrumarea consistorului mitropolitan, să aperse și în viitor punctul de vedere și drepturile autonome ale bisericii noastre.

Se primește.

Punctul al doilea din raport, în care se face comunicare despre ridicarea înaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu* la demnitatea de consilier intim al Majestății Sale, congresul la propunerea comisiei, îl ia cu plăcere la cunoștință.

(Escelenției Sale Mitropolitului i-se fac ovațiuni).

Comunicarea din punctul 6 al raportului cu privire la demersurile făcute din partea consistorului mitropolitan, pentruca împărțirea ajutorului de stat acordat bisericii să nu se facă din partea guvernului cu încunjurarea autorității bisericești, deadreptul la persoane, și la intențiunea de a interveni la înaltul guvern cu o nouă reprezentațiune în chestia aceasta, prin o deputațiune compusă din înaltul Episcopat și patru mireni: congresul, la propunerea comisiei o ia cu aprobare la cunoștință, ascultând întâi părerile deputaților *Lazar Triteanu*, Dr. *Ilarion Pușcariu*, P. *Cosma*, Dr. *V. Branisce*, apoi ale Escelenției Sale, Mitropolitului *Ioan*, și ale Preasfințitului Episcop *Ioan*, exprimat pe larg în chestia aceasta.

La punctul 7 din raportul consistorului mitropolitan, în care se vorbește despre ameliorarea și regularea dotației preoților, comisiunea face propunerea următoare:

Congresul ia act cu aprobare despre stăruința și demersurile luate de consistoriul mitropolitan pentru ameliorarea dotațiunei preoțimeii din mitropolie, invitându-l totodată a continua cu stăruințele sale spre a da acestei chestiuni o soluțiune mulțămitoare, și anume, atât intervenind la înaltul guvern pentru ameliorarea întregirii dotației preoțimeii noastre, în măsura și proporțiunea în care vor fi împărțâși preoții celorlalte biserici din patrie, cât și prin îngrijirea de a se luă măsurile de lipsă pentru înființarea și sporirea fondurilor bisericești în parohii, și prin zidirea de case parohiale, unde se ivește trebuința.

Propunerea se primește fără discuție.

Cu privire la comunicarea făcută în raport despre locurile vacante în consistoriul mitropolitan, comisiunea propune, ca alegerile să fie puse la ordinea zilei la timpul său, fiind a se alege în senatul școlar doi membrii din cler și patru mireni în cel episcopesc asemenea doi membrii din cler și patru mireni.

Urmează raportul comisiei *bisericești*. S'a constituit astfel: President P. C. Sa, Arhimandritul *Vasilie Mangra*, raportor Dr. *Nestor Oprean*.

Raportorul propune, ca raportul consistorului mitropolitan, ca senat bisericesc, fiind tipărit și împărțit între deputați, să fie considerat ca cetit și să se iee de bază pentru discuție specială.

Primindu-se propunerea se intră în desbatere specială.

La punctul 3, în care e vorba de o comisiune, încredințată cu compunerea unui formular și a unei instrucțiuni, pentru sevărirea conscripției parohiale, comisiunea propune, ca consistorul mitropolitan să fie îndrumat să grijească, ca comisiunea să-și termine lucrarea. Dă esplicări P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp*, ca president al comisiei, și vorbește și P. C. Sa, Arhimandritul Dr. *Ilarion Pușcariu*, iar congresul primește propunerea.

Comisiunea propune apoi, ca consistorul mitropolitan să fie îndrumat să pună mai mare îngrijire pe compunerea rapoartelor sale generale către congres.

Discuția asupra propunerii se amână pe ședința următoare, care se anunță pe joi, la orele 10 dimineața. Ședința se ridică la orele 6 seara.

Libertatea morală.

De *Vichentie Simiganoschi*.

— Urmare și fine. —

Din cele relevate rezultă, că omul ca specie perfect creată e dotat cu capacitatea libertății morale, dară ca individ supus motivației spre a deveni liber are lipsă de o educație de sine, de abstracțiune și perfecționare. căci libertatea morală nu este o stare a individului, ci o treaptă de perfecțiune câștigată prin stăruința morală, de a se emancipa prin propriile forțe de suveranitatea instinctelor animalice, analog cum și facultățile intelectuale prin exercițiu trebuiesc fortificate, ca să ajungă la treapta îndeplinirii.

Măsura, în care omul ca individ, în voința sa determinat de instinctele animalice și senzualistice, beneficiază de proeminența omului ca specie, creat perfect și liber, depinde de măsura, în care el supune voința sa rațiunii suverane, căci cu cât îi dă curs liber, cu atâta devine mai liber. De aceea nu cel — ce face, ce vrea, este liber, ci cel ce vrea ceea ce are aprobația rațiunii suverane. Cel ce face, ceea ce vrea, este sclav, iar cel ce face ceea ce nu vrea, este liber.

Voința și rațiunea fiind aversul și reversul principiului moral luat ca subiect inițiator, din cauză că glasul voinței oarbe cu mult mai pronunțat și mai accentuat decât al rațiunii unite prin faptul că în viața intelectuală—morală aprobația rațiunii cade deodată cu motiunea voinței impulsive, de aceea în priceperea și limbajul comun ea se identifică cu rațiunea atribuindu-i-se și capacitatea libertății și funcția de judecare, precum cetim la apostolul Pavel către *Romani*: „Că știu, că în mine adevă în corpul meu, nu locuiește ce este bun, că a voi se află în mine, iară a face binele, pre carele îl voiesc nu-l fac, ci răul, pre carele nu-l voiesc pe acela îl fac (7, 18, 19). Întorcând în citatul paulin terminologia precizată în espunerile tezei, va resulta următorul credeu: Știu, că în mine, adevă în voința mea supusă motivației sensuale, nu locuiește ce este bun. A cunoaște binele sunt capabil, prin lumina rațiunii, iară a-l voi cu voința animalică și a-l face nu aflu indispoziția mea individuală, că binele, pe care cu rațiunea îl aprob nu-l fac ci răul pe care cu rațiunea îl disapro, pe acelela îl fac.

Comparând aceasta cunoștință cu teoria lui ajungem la următoarele concluzii: I. În genere judecat determinismul are tot dreptul să susție, că voința omului, fiind motivată și determinată nu este liberă; nu are însă drept să concludă dela determinarea *voinței nelibere* a individului la incapacitatea omului ca specie liber și creat capabil de a putea deveni liber, căci altceva este omul creat capabil pentru libertate și, prin propria sa stăruință, de a se elibera de înrăurirea motivației, devenit neatins de ademenirea lor. Prin urmare determinismul are raționament numai cu privire la viața animalică supusă motivației, pe când teoria sa aplicată la viața sufletească, direasă de rațiunea liberă este o pseudofilosofie, privind care pe om numai după jumătatea sa cea inferioară și valorile aici aflate substituindu-le în evajănuirea a doaua în loc să reducă necunoscutele mai vartos le înmulțește pe ele și cu dănele confuzia. În special cât privește ramii determinismului notez următoarele:

a) *Determinismul fatalistic*. Deși tot ce face omul ca individ le face sub o necesitate causală și anume cel rob de instincte sub presiunea lor iară cel moral sub propria sa autonomie morală — deci liber — totuși într'o fatalitate independentă de noi și într'o atare forță majoră nu putem crede.

b) *Determinismul mecanic* se înădușă sub greutatea argumentului, prin care cade determinismul fatalistic.

c) Nici *determinismul teologic*, după care hotărârile noastre ar fi predestinate de Dumnezeu nu se poate afirmă față de fostul, că omul, fiind creat liber, e autonom peste sine și faptele sale. Pe lângă colizia antropologică el se lovește și de dogma teologică, căci predestinația învoalvă în sine o leziune la adresa atotputernicului Dumnezeu.

d) *Determinismul metafizic* cu suveranitatea naturii d-zeești sau a motivelor date de Dumnezeu are reson numai sub condiția identității principiului motivător cu libertatea omului. Indată ce substitue natura d-zeească sau motivele date cu alt princip decât e libertatea morală, determinismul metafizic devine caduc.

e) *Determinismul psihologic*. Prin faptul că voirea omului (în ceea ce privește hotărârile) depinde de viața sufletească, cum omul conține menirea sa și căile spre dânsa, cum suverana rațiune se menține la putere față de iperaccentul voinței, de acea determinismul psihologic, care pune faptele pe contul nostru este teoria cea mai apropiată de adevăr.

II. În relevările anterioare am subliniat, că voința ca o forță oarbă este determinată prin motivele date de buna stare individuală, de aceea nu mă pot identifica cu *indeterminismul* după senzul său verbal, pentru că susține libertatea absolută a voinței. Îi conced adevărul numai sub condiție, dacă sub cuvântul *voință* înțelege caracterul inteligibil, prin care omul este autonom pe toate decesiunile sale. Resumatul relevărilor aduse spre soluția problemei ne duce la cunoștința că voința ca o forță oarbă pusă în serviciul bunei stări fizice și supuse în mod necondiționat instructelor vieții animalice e determinată și neliberă, însă omul intelectual și suveran pe toată viața sa este liber; a se manifesta conform idealului etic sau conform instinctelor animalice a se face sclavul lor.

Determinismul se pune în contradicție cu natura d-zeească a omului, indeterminismul cu cea fizică. Adevărul împede e la mijloc. Amândouă lasă lacune explicative. Determinismul nu ne clarifică cum avem să ne explicăm rezonabilitatea simțită, iară indeterminismul nu ne lămurește despre valul rațiunii în viața morală. Unul suspinde rațiunea altul conform

dă cu voința. Pentru educație sunt ambele teorii o peatră de scandală, căci, dacă după determinism omul nu este liber în manifestațiile sale, ei determinat prin motive afară de dânsul, și motivele fiind forțe majore peste puterea sa morală, atunci educația devine cu totul superfluă și justiția n'are nici un drept asupra omului, apriori declarat de neliber. Iară, dacă după indeterminism omul este absolut liber, atunci n'are lipsă de educație, spre a se deprinde la emancipare se dă sub puterea instinctelor josnice, dacă la caz de delict n'are nici motivele atenuante, puse de justiție pe cumpăna judecării n'au nici un rost.

Ambele teorii mergând căile extremelor nu pot fi espreia adevărului, nici aduce folos ei în continuitate consecvențelor aduce desastre sociale, pentru că subminează educația, mediul fundamental al fericirii neamului omenesc. Dacă însă susțin, că omul ca individ supus motivației prin educație de sine și prin cultură adevărată poate să ajungă aceea treaptă de perfecțiune, pe care este în stare să se emancipeze de sub motivația instinctelor josnice, să se facă liber de tot, ce submină afirmarea caracterului său inteligibil și salvându-și personalitatea să aducă suverana rațiune pe tronul vieții, atunci aceasta teorie, singură adevărată, croiește calea perfecțiunii prin inima cultivei sănătoase, care duce la fericire temporală eternă.

Adunarea generală a „Asociațiunii”.

Sedința a doua.

S'a ținut Luni. Deschiderea la orele 8 și jumătate. Presidează dl A. Barseanu. Se dă cetire unei frumoase scrisori românești a domnului profesor universitar din Praga, Dr. Ioan Urban Jarnik, prin care salută adunarea, dorind spor și înaintare Asociațiunii. Se cetește scrisoarea reuniunii învățătorilor români din Arad, care comunică, cumcă ultima adunare generală a reuniunii a ales „Asociațiunea” membru de onoare, și-i trimite totodată și diploma. Se cetește telegrammele de felicitare dela dl George Pop de Băsești, Românii din Dej și Bistrița, despărțămintele Beiuș, Vișeu etc., dela dl Tețu din București, doama văduvă Anca din Oravița, dl Dr. Horia P. Petrescu, Brașov, și alții.

Se intră în ordinea de zi.

Comisiunea pentru examinarea raportului general al comitetului central cătră adunarea generală s'a constituit astfel: president Dr. A. Frâncu, notar Dr. Nic. Bălan, raportor Dr. Elie Dăianu.

Raportorul într'un frumos și amănunțit esposeu schițează misiunea Asociațiunii, vorbind pe larg despre felul cum a fost împlinită această misiune în trecut, și cum are să și-o îplinească Asociațiunea în viitor, și la urmă propune adunării generale următoarele:

1. Să iee act cu aprobare despre cuprinsul raportului general.

2. Să-și esprime durerea pentru pierderea membrilor din comitet, a membrilor din secțiunile științifice-literare, și a celorlalți membri ai Asociațiunii, morți dela ultima adunare generală încoace. (La propunerea presidentului adunarea își da espreiune durerii *prin sculare*).

3. Să-și esprime multămirea față de toți binefăcătorii, cari au făcut donațiuni pe seama „Asociațiunii”, și în special dlui Vasile de Stroescu.

4. Se aprobe dispozițiile comitetului central privitoare la acțiunea cooperativă, cu modificarea, ca

finanțarea tovărășiilor sătești să se încredințeze, nu „Solidarității“, cum propune comitetul, ci băncilor regionale.

5. Se decidă menținerea postului de conferențiar agronomic.

6. Se enunțe necesitatea urgentă a înființării internatului studenților din Cluj și se invite comitetul să facă pașii de lipsă în scopul acesta.

7. Se exprime mulțămintă comitetului central pentru ridicarea bustului lui Barițiu, lui Späthe pentru facearea bustului, contribuenților, și în special „Academiei Române“, și se însărcineze comitetul cu continuarea adunării de mijloace pentru a se putea ridica și bustul lui Eminescu.

8. Se aprobe ideea sulevată în secțiile științifice-literare de a se înființa o nouă secție literară, de drept, și se roage comitetul să prezente adunării generale proxime o propunere concretă în privința aceasta.

9. Se aprobe modificarea regulamentului afacerilor interne ale comitetului.

Punctele 1, 2, 3 se primesc fără discuție. La punctul 4 vorbește: Em. Ungurianu, I. I. Lăpădatu, Nicolau Ivan, Vasile C. Osvadă, Dr. Aurel Vlad, P. Cosma și V. Tordășianu.

La orele 10 și jumătate discuția se întrerupe pentru a fi continuată după amiază, la orele 3 și jumătate.

Vorbește mai departe V. Tordășianu și propune, ca afacerea tovărășiilor să fie predată în competența tovărășiilor existente, pentru a crea ele o centrală.

Vorbește frumos Dr. Iuliu Măniu și pledează pentru primirea propunerii comisiunii. Mai vorbește: Vasile Dămian, Dem. Comșa și I. I. Lăpădatu, iar în urmă adunarea generală primește propunerea comitetului, cu 45 voturi, față de 38 date pentru propunerea comisiunii.

La punct 6 asemenea discuție. Vorbește P. Cosma, Dr. E. Dăianu, Dr. Cioban și dă explicații domnului președinte Bârseanu, spunând, că afacerea e în curgere. Comisiunea se declară mulțămintă și-și retrage propunerea.

Punct 5 se va discuta la buget, iar celelalte puncte se primesc fără discuție.

La propunerea aceleiași comisiuni cele două propuneri intrate la adunarea generală se transpun comitetului central spre posibilă luare în considerare.

Raportorul Dr. E. Dăianu, care a rostit vorbiri însușitoare, a fost aclamat și felicitat.

Urmează comisiunea pentru censurarea socotelilor și a proiectului de buget. S'a constituit astfel: președinte Francisc Hossu-Longin, raportor I. I. Lăpădatu.

La propunerea raportorului, socotelile se aprobă pe anul 1911, se încuviințează trecerea peste sumele prevăzute în bugetul anului 1912, și se votează bugetul anului viitor, decretându-se, că postul de conferențiar agronomic se menține. În jurul acestei chestiuni se născuse discuție, la care au luat parte: Nicolau Ivan, pledând pentru ștergerea acestui post, P. C. Sa, Arhimandritul Dr. Ilarion Pușcariu, care a arătat necesitatea menținerii acestui post și alții. Bugetul se votează cu un sporiu de 4-5000 cor. la spese votându-se pe seama secretarilor bani de cuartir, câte 800 cor. și cuincuenale.

Comitetul central s'a întregit apoi astfel: membru ordinar a fost ales P. C. Sa, Protosincelul Dr. Eusebiu R. Roșca, director seminarial în Sibiu, iar membru suplent Dr. Lucian Borgia, avocat în Sibiu.

Se face comunicarea, că dela membrii acum înscrși s'a adunat o sumă care trece cu ceva peste trei

mii de coroane, apoi la invitarea dlui Dr. Aurel Vlad se decide, ca adunarea proxima generală să se țină în Orăștie, și se încredințează cu verificarea proceselor verbale membrii din Sibiu ai Asociațiunii, iar dl președinte A. Bârseanu închide adunarea generală la orele 7 seara. La 9 s'a dat bal splendide, în sala dela Gesellschaftshaus.

Critică de contrabandă.*)

Un individ oarecare, — foarte anonim și după toate semnele foarte puțin preot, — vrând să se lustruiască în rolul de detractor al articolului meu »*Reforma legii de congruă*«, **) înșiră în »R. Pr.« mai multe ironii răutăcioase, cu tendința vădită de a-mi înjosli prestigiul.

Firește — eu n'am de gând să stau de vorbă cu acest veninos răstălmăcitor al păreriilor mele, căruia — evident — că numai duhul unei vrășmășii oculte i-a inspirat sfătoșeniile astea hibride.

În urmare, nici nu-i cer iscălitura proprie, — pe care n'a avut îndrăsneala cinstită să și-o semneze — fiind sigur, că și'n cazul acesta tot cu'n obscur anonim am avea de a face.

Trec înainte și-i dau pace. Nici nu'l mustru și nici nu'l disprețuesc, știind, că'l va muștra conștiința sa proprie atunci, când va avea parte chiar de disprețul aceluia, a căror unealtă conștientă s'a făcut.

Oradea mare în 21 oct. 1912.

Gh. Tulbure.

CRONICA.

Convocare. Venerabilul Consistor rom. gr. or. din Oradea-mare sub Nrul 2010/1912 școl. a cassat alegerea funcționarilor și comitetului reuniunii învățătoresți întâmplată la 8/21 august a. c. prin ce din încredințarea Venerabilului Consistor, din nou convoc adunarea generală în Beiuș pe 22 oct. (4 nov.) a. c. în localitatea școlii noastre confesionale, la orele 10 dimineața. — Obiectul: alegerea biroului și comitetului central. Vasile Sala prezide. Toate ziarele noastre sunt rugate a reproduce aceasta convocare.

Spre știre! Onorațiilor catiheți li-se aduce la cunoștință că a apărut nouă ediție din manualul „*Istorie biblice*“ pentru clasa II, III și IV, prelucrate după planul cel nou de Petru Popa paroh. Ediția se poate cumpăra dela tipografia și librăria diecezană din Arad.

ABCdar român aprobat. Avizăm pe toți cei interesați că înaltul minister de culte și instrucțiune publică sub Nr. 127382/912 a aprobat ABCdarul edat de mine și colegii mei atât în edițiunea a VIII epuizată cât și în actuala a IX edițiune. Iosif Moldovan dir. școlar.

*) Fiind părintele Gh. Tulbure atacat în „*Revista Preoților*“ pentru cele ce lea scris în „*Biserica și Școala*“ publicarea aceasta ne obligă, deși am fi dorit să considere părintele Gh. Tulbure de neavenită critica ce i-s'a făcut, tăcerea idest ignorarea atacurilor personale este cel mai eloquent refuz. Red.

**) V. „*B. și Șc.*“ nr. 37.

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc dela școala gr.-or. rom. din **Chisetău** se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental în bani cor. 1000 cu cvinvenalele legale, solvinde la timp din cassa cultului.
2. Locuință în natură, cu grădină de 1/2 jugăr.
3. Pentru scripturistică 10 cor.
4. Pentru conferință, când va participa 20 cor.
5. Dela înmormântări, unde va fi poftit, 1 cor.
6. Dela parastase, unde va fi poftit, 1 cor.

Dela reflectanți să cere să aibă cvalificația poftită de lege; să presteze servite cantonale în și afară de biserică; să învețe pe școlari cântările bisericesti și să instrueze pe cei din școala de repetiție, și în fine, în decursul terminului concursual, să se prezinte într'o duminică ori sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Preferiți vor fi cei cari sunt capabili a dirigi cor. și să pricep la facerea socoților parohiale.

Petițiile concursuale să trimit comitetului parohial din Chisetău, pe calea oficiului protopresbiteral gr.-or. rom. din Belinț (Belenceze, Temes-megy).
Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gerasim Sârb*, protopresbiter.

—□—

1—3

În conformitate cu rezoluțiunea Veneratului Consistor Nr. 4407/912 prin aceasta se repețește de nou escrierea concursului pentru îndeplinirea parohiei a **doua** vacantă din **Murani** (Temesmurány protopresbiteratul Timișorii) cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Beneficiul se compune din folosirea sesiunei parohiale stolele și birul legal, cum s'a predat și până acum. Eventuala întregire a dotației din vistieria statului o va primi alesul conform cvalificațiunei sale. Dela recurenți se recere cvalificațiunea prescrisă prin Regulament pentru parohii de clasa primă; în cazul când nu se vor prezenta recurenți cu cvalificația prescrisă pentru parohii de clasa primă, vor fi admiși și cei cu cvalificație pentru parohii de clasa a doua.

Recurenții vor avea să se prezinte în sf. biserică spre a-și arată desteritatea omiletică și rituală, pelângă observarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii.

Recursele adresate comitetului parohial sunt a se trimite la oficiul protopresbiteral din Timișoara.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Ioan Oprea*, adm. ppresbiteral.

—□—

1—3

Pe baza concluzului Ven. Consistor de dto 14/27 aprilie 1911 Nr. 7146/910 și de dto 2/15 aug. 1912 Nr. 4371, prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei a II-a de clasa primă din comuna **Sân-Miclăușul-Mare** (Nagyszentmiklós comit. Torontal) devenită vacantă în urma abdicerei preotului Virgil Negru din Igrăș de parohia aceasta, pe care a fost ales și întărit, cu termenul de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele acestei parohii sunt:

1. Una sesiune pământ circa 34 jughere și două grădini.
2. Birul legal

3. Stolele legale.

Parohia se compune din 300 numere de case, din părțile de sat numite: Slatina, Bujac, Chenderesti și partea dela șpital incolo cătră Sarafola.

Alegândul preot va avea să se îngrijească de locuință pentru sine, să supoarte toate dările publice după întreg venitul beneficiat, să îndeplinească toate funcțiunile ce cad în competența sa în și afară de biserică, să catehizeze la toate școalele noastre confessionale române gr. or. fără altă remunerațiune și la cea de stat din loc.

Parohia fiind de clasa primă, dela recurenți se recere cvalificațiunea prescrisă în concluzul Veneratului Sinod eparhial de sub Nr. 84/1910, adecă opt clase medii și maturitate și examen de cvalificațiune cu calcul general distins. Reflectanții vor avea a se prezenta în sânta biserică din loc cu observarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, spre a-și arată desteritatea în rituale și oratorie.

Recursele adresate comitetului parohial și adjutate conform prescriselor §-lui 13 din „Statutul Organic“ sunt a se înainta Prea On. Oficiu ppresbiteral în B. Comloș (Nagykomlós comit. Torontál).

Dat din ședința comitetului parohial rom. gr. or. ținută în 26 august (8 sept.) 1912

Ioan Popoviciu
paroh președinte.

Dr. Livius Luczay
notar.

În conțelegere cu: *Mihai Păcățian* protopop.

—□—

1—3

Pentru întregirea postului de preot de clasa II din **Târgoviște**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de **30 zile** în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. O sesie de 30 jugăre;
2. Un intravilan de 3/4 jugăr și casă parohială cu 2 chilio și bucătărie;
3. Un pătrar de jugăr estravilan;
4. Birul și stolele legale;
5. Eventuala întregire dela stat a dotației preotești.

Dările după sesie le poartă alesul.

Reflectanții, cari trebuie să aibă cvalificație de clasa a II-a, petițiile instruate în regulă, au să le aștearnă comitetului parohial în termenul concursual, pe calea oficiului protopopesc din Belinț (Belence, Temes-megy) și într'o duminică sau într'o sârbătoare, să se prezenteze în capela din Târgoviște, spre a-și arată desteritatea în cântare și în tipic, eventual și în oratorie.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protopresbiter.

—□—

2—3

Conform înaltei dispozițiuni consistoriale din 13/26 septemvrie a. c. Nr. 5724/1912, prin aceasta se publică concurs pentru deplinirea parohiei vacante de cl. I. (primă) din **Toracul mare** (Nagytárnok) protopresbiteratul B.-Comloș comitatul Torontal, cu termen de recurgere de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala“.

Venitele acestei parohii sunt:

1. Una sesiune pământ arător de cl. I. constător din 30 jughere.
2. Birul preotesesc în bani gata 300 cor. adecă trei sute coroane solvind din cassa caturală.
3. Stolele legale.
4. Eventuala întregire dela stat în sumă de 572 cor. 69 fil. beneficiată în trecut, pe care însă nu o poate asigura nici comitetul nici-V. Consistor diecezan.

5. Alesul preot are să supoarte toate dările publice după întreg venitul beneficiat și să se îngrijască de locuință din al său.

6. Fiind parohia de clasa primă, dela recurenți se pretinde ecalificațiune de clasa primă conform concluzului Veneratului Sinod eparhial, adus sub Nr. 84 din 1910, adecă: recurenții trebuie să dovedească, că au absolvat 8 clase medii cu maturitate și că poșed examenul de ecalificațiune cu calcul general distins.

7. Alesul preot e îndatorat a catehiză la școalele confesionale din loc fără altă remunerațiune, conform dispozițiunilor mai inalte.

Recursele ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului parohial gr. or. rom. din Toracul mare, sunt a se trimite Prea On. Oficiu protopopesc gr. or. rom. în Nagykomlós (B.-Comloș) comitatul Torontal.

Recurenții vor avea a se prezentă, pe lângă stricta observare a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii în sfta biserică din loc spre a-și arătă desteritatea omiletică și rituală.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Toracul mare la 15/28 iulie 1912.

Pavel Roșu
preș. com. par.

Iosif Secoșan
not. com. par.

In conțelegere cu: *Mihai Păcățian* protopresbiter.

—□—

2—3

In conformitate cu dispozițiunile din „Regulamentul pentru parohii“ pe această cale se escrie concurs pentru parohia de clasa I. vacantă din **Nădlac** cu termin de **30 zile** dela prima publicare în organul de publicitate diecezan. Recursele ajustate legal și adresate comitetului parohial din Nădlac, sunt a se înaintă Preaon. Oficiu protopresbiteral din Arad. Alesul preot va beneficia de următoarele: 1. una sesiune parohială dinpreună cu imășul sesiunii, ambele pământuri arătoare și competiță de pasc; 2. pentru rescumpărarea birului preoțesc anual 600 cor. ce se vor plăti din cassa bisericii în rate treilunare anticipative; 3. venitele stolare legali. Preotul ales se va îngrijii însuși de locuință pentru sine, va suportă toate dările publice după întreg venitul beneficiat; va implini toate funcțiunile ce cad în competița sa în și afară de biserică și se îndatorează a catehiză la toate școalele noastre confesionale gr. or. române din loc, precum și la cea de stat din comună, fără remunerație spețială dela comuna bisericască pentru aceasta. Dela reflectanți se pretinde ecalificațiune pentru parohii de clasa primă conform concluzului Veneratului sinod eparhial Nr. 84/910. Recurenții au a se conformă întru toate dispozițiunilor §-lui 33 din „Regulamentul pentru parohii“ prezentându-se în cutareva duminică ori sârbătoare în biserică din loc pentru a-și arătă desteritatea în cele rituale și oratorie.

Dat în ședința comitetului parohial din Nădlac ținută la 23 sept. (6 oct.) 1912.

Nicolae Chicin
preot, preș. com. par.

Romulus Tăucean
not. com. par.

In conțelegere cu: *Vasile Beleş* protopop.

—□—

3—3

Pe baza rezoluțiunei Venerabilului Consistor din 3/16 august 1912 Nr. 4293/91, prin aceasta se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“, pentru îndeplinirea parohiei de clasa (I) primă devenită vacantă în **lanova** (Temesjenő, protopresbiteratul Timișorii) prin moartea parohului Petru Petrovici pe lângă următoarele emolumente:

1. Una sesiune parohială indusă la cărțile funduare sub Nrul 271, dimpreună cu intravilanul și estravilanul aparținător.

2. Stolele legale.

3. Birul legal și anume: după o sesiune de pământ 60 litre după o jumătate ($\frac{1}{2}$) sesiune 30 litre, după ($\frac{1}{4}$) un pătrar sesiune 15 litre, iar jelerii 8 litre în grâu curat.

4. Alte venite accidentale și eventuala întregire dela stat.

Alesul are să supoarte toate sarcinile publice după întreg beneficiul său, are să se îngrijască însuși de locuință și să catehizeze fără altă remunerație la școalele confesionale din loc, iar în dumineci și sârbători când e de rând cu slujba să predice și vestească cuvântul lui Dzeu în sfta biserică.

Parohia fiind de clasa primă se recere ca recursele ajustate cu documentele recerute pentru parohii de clasa primă conform regulamentului din vigoare adresate comitetului parohial din lanova să le subștearnă Preaonoratului Oficiu protopresbiteral gr. ort. rom. în Timișoara (Temesvár Gyárváros). Reflectanții vor avea să se prezenteze pe lângă stricta observare a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii în sfta biserică din loc spre a-și arătă desteritatea omiletică și rituală.

Dat în ședința extraordinară a comitetului par. gr. ort. rom. din lanova (Temesjenő) la 2/15 sept. 1912.

Dimitrie Pelici
preș. com. par.

Alexiu Putici
not. com. par.

In conțelegere cu mine: *Ioan Oprea* adm. protopresb.

—□—

3—3

In urma rezoluțiunii Ven. Consistor de sub nrul 5787/1912. pentru îndeplinirea parohiei a II-a din **Șoimoș** prin aceasta se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Venitele acestei parohii sunt: 1. Sesiunea parohială, din care o parte este în pustă, iar ceealaltă în hotarul comunei. 2. Venitul dreptului urbarial după piatra și lemnele, ce compet sesiunii parohiale. 3. Birul și stolele legale.

Parohia este de clasa II-a.

Toate sarcinile publice după venitul parohial le va suportă viitorul preot. Ceice doresc se ocupe această parohie se-și trimită recursele ajustate conform regulamentului în vigoare și adresate comitetului parohial din Șoimoș (Solymosvár, p. u. Máriaradna), oficiului ppresbiteral din Mariaradna, iar dânșii să se prezinte în sfta biserică din Șoimoș, spre a se arătă poporului.

Din ședința dela 5/18 august, 1912.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Procopiu Givulescu*, protopresbiter.

—□—

3—3

In conformitate cu ordinul Venerabilului Consistor cu datul 13/26 iunie, 1912, Nr. 3532/912, se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei de clasa a II-a din **Bruznic** (Marosborosznok) protopresbiteratul Lipovei, devenită vacantă prin abzicerea preotului Iuliu P. Olariu, cu termin de recurgere de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Beneficiul încopciat cu parohia este:

1. Una sesiune parohială în estenziunea cuprinsă în foaia catastrală, cu dreptul de pășunat.

2. Un intravilan; cu grădină estravilană în pășunea comunei.

3. Birul legal.

4. Stolele legale.

5. Intregirea dela stat, conform stabilirei.

De locuință se va îngriji însuși preotul ales, carele va suportă toate dările publice după întreg venitul beneficiat, va împlini toate funcțiunile în parohie și va catehiza la școala confesională din loc, fără alta remunerațiune specială.

Dela reflectanți se pretinde ecalificațiunea recerută pentru clasa a II-a.

Recursele ajustate cu documentele prescise și adresate Comitetului parohial gr. or. român din Bruznic, sunt a se trimite la P. On. oficiu protopresbiteral din Lipova (Lippa).

Concurenții vor avea să se prezinte pe lângă stricta observare a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, în sf. biserică din loc, spre a-și arată desteritatea omiletică și rituală.

Dat în ședința comitetului parohial, ținută în Bruznic la 4/17 Iulie 1912.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual: *Fabriciu Manuilă.*

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal pe lângă emeritul paroh Andrei Fizeșan în parohia de **clasa primă** din comuna **Pesac** (Pészák) protopresbiteratul B.-Comloș, comitatul Torontál, pe baza decisului Ven. Consistor aradan ditto 13/26 septemvrie a. c. Nr. 5603/1912 se publică concurs cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: a) jumătate din una sesiune pământ arător constător din 30 jughere și grădinile aparținătoare; b) jumătate din birul și stola legală.

Alegându-l capelan va suportă în aceiaș proporțiune toate dările publice după venitul beneficiat având a se îngriji din al său și pentru locuință. Tot asemenea se îndatorează a catehiza la școalele confesionale și de stat din loc fără altă remunerațiune.

Recursele ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului parohial gr.-or. rom. din Pesac, sunt a se trimite Prea On. Oficiu protopopesc gr.-or. rom. în Nagykomlós (B.-Comloș) comitatul Torontál.

Dela reflectanți să recere ecalificațiune de clasa I. (primă) conform concluzului 84. a Sinodului eparhial din 1910 cu examen de maturitate.

Recurenții vor avea a se prezentă — pe lângă stricta observare a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii — în sfta biserică din loc spre a-și arată desteritatea omiletică și rituală.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Pesac la 14/27 august 1912.

Pantelie Anghel,
preș. com. par.

Emanuil Bărbulescu,
not com. par.

În conțelegere cu: *Mihail Păcățian,* protopresbiter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului vacant de învățător la școala noastră confesională ort. rom din **Chelmac** (protopopiatul Lipovei) devenit vacant pri penzionarea învățătorului Teodor Popa, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental în bani gata 1000 coroane.

2. Cvarțir corăspunzător cu două chilii, culină cămară, grajd pentru vite și cocină.

3. Aproape $\frac{3}{4}$ grădină de legumi spre folosință lângă casă.

4. Pentru scripturistică 10 cor.

5. Pentru conferință 28 cor. dacă va participă.

6. Stole cantonale dela credincioși: înmormântare simplă 1 cor. cu mortul în biserică 2 cor. cu liturgie 3 cor. dela parastas 1 cor. dela feștanie 1 cor. dela maslu unde va fi poștit 1 cor.

7. Cvincvenalele le asigură comuna bisericească dela sine.

Acei recurenți cari vor produce atestat despre desteritatea de a conduce cor. bis. vor fi preferiți și vor avea remunerațiune anuală 100 cor.

Alegându-l învățător va avea să provadă cantoratul în strana dreaptă, să instrueze școlarii în cântările bisericești, să-i conducă la sfta biserică — fără altă remunerațiune.

Pentru curățirea și încălzirea sale-i de învățământ va îngriji comuna bis. iar de curățirea și încălzirea locuinței inv. se va îngriji alesul.

Reflectanții au să-și aștearnă în termen legal recursele lor ajustate cu documentele prescise adresate comitetului parohial, la Prea On. Oficiu protopresbiteral al Lipovei (Lippa) și să se prezinte în vre-o duminică ori sârbătoare în sf. biserică din loc spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Dat din ședința comitetului parohial gr.-or. rom. ținută în Chelmac la 20 septemvrie (3 oct.) 1912.

Ignatie Visoiu,
preș. com. par.

Teodor Popa
not com. par.

În conțelegere cu protocolul tractual: *Fabriciu Manuilă,* inspector școlar.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de învățătoare, respective de învățător, la școala conf. gr. or. rom. din **Răchita**, protopopiatul Belințului, se escrie concurs cu termen de **15 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 730 cor.;

2. Dela 150 nre case câte $12\frac{1}{2}$ klgr. (1875 kgr.)

cucuruz în boambe. prețuit cu 225 cor. 30 fil.;

3. Un jugăr pământ arător, prețuit în 45 cor., după care aleasa, respective alesul plătește dările;

4. Locuință în natură, cu supraedificate și intravilan lângă ea;

5. Pentru conferințe 20 cor., dacă participă;

6. Pentru scripturistică 10 cor.

De curățirea și încălzirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericească.

Aleasa, respective alesul, fără altă remunerațiune trebuie să conducă pe școlari la s. biserică și să-i instrueze pe cei cari îi să vin cântările bisericești.

Petițiile, instruate în regulă, au să le adreseze comitetului parohial, prin oficiul protopopesc gr. or. rom. din Belinț (Belence, Temes-megy).

Reflectantele, respective *reflectanți*, căci în lipsa de reflectante *surt admiși și concurenți de parte bărbătească*, în terminul concursual, într'o duminică sau într'o sârbătoare, trebuie să se prezinte în s. biserică spre a-și arată desteritatea în cântare, respective reflectanții și în tipic.

Într'ă câț reflectantele, respective reflectanții, sunt aplicați mai de mult timp, trebuie să producă și atestat de serviciu și conduită dela protopopul concernent.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter.

—□—

3—3